

Position paper

Online Gebiedsverbod

Rondetafelgesprek 11 april 2023

Laat gemeenten niet de kastanjes uit het vuur halen

"Het wordt tijd dat Den Haag zich buigt over de mogelijkheid voor burgemeesters om vooraf iets te doen tegen online aangejaagde rellen en ander geweld". Met die oproep slingerden 41 burgemeesters op 6 februari de discussie over het aanpakken van *online aangejaagde ordeverstoringen* aan. Het rondetafelgesprek op 11 april is het bewijs dat deze discussie broodnodig is: burgemeesters hebben behoefte aan duidelijkheid.

De VNG ziet graag meer duidelijkheid over de rollen en bevoegdheden bij de aanpak van online aangejaagde ordeverstoringen. Daartoe leggen wij drie stellingen aan u voor:

1. Een burgemeester staat niet alleen in zijn strijd tegen online aangejaagde ordeverstoring
2. Een betrouwbare overheid laat gemeenten niet de kastanjes uit het vuur halen
3. Landelijk moet worden bepaald wat online aangejaagde ordeverstoring precies is

Een burgemeester staat niet alleen in zijn strijd tegen online aangejaagde ordeverstoring

Gemeenten hebben vandaag behoefte aan een perspectief: Welke opties zijn er en wie staat daarvoor aan de lat? Dat vraagt om duidelijkheid over de bevoegdheden en rollen bij online aangejaagde ordeverstoringen. De burgemeester staat hier niet alleen in. Binnen de lokale driehoek werken de burgemeester, politie en OM nauw samen om interventies te plegen om online aangejaagde ordeverstoringen aan te pakken – en de daaropvolgende onrust of geweld te voorkomen.

Online aangejaagde ordeverstoringen zijn er in veel verschillende vormen en gradaties. De niet-juridische interventies liggen in eerste instantie het meest voor de hand. Sommige online oproepen zijn in de kiem te smoren door interventie van jongerenwerk of een communicatieve uiting van een gemeente; andere monden binnen een dag uit tot grootschalige rellen (zoals we zagen bij de avondklokrellen). Het opleggen van een last onder dwangsom is slechts één manier om online aangejaagde ordeverstoringen aan te pakken. Bij juridische interventies werken de burgemeester, de politie en het OM nauw samen. De burgemeester is verantwoordelijk voor de keuze van de interventie en moet deze vrijheid ook houden. De [interventiekaart](#) van Noord Holland Samen Veilig maakt goed inzichtelijk welke acties een gemeente kan uitvoeren. De bestuurlijke bevoegdheden, zoals een last onder dwangsom, worden pas als zesde optie genoemd.

Een belangrijke voorwaarde om de juiste bevoegdheden in te kunnen zetten is een goede informatiepositie. Gemeenten hebben niet altijd de benodigde informatie bij online aangejaagde ordeverstoringen. Zo hebben ze soms geen zicht op welke oproepen worden gedaan en krijgen ze beperkte informatie van sociale media-platforms. Hier ligt een rol voor de online platforms, maar ook voor de onderlinge informatie-uitwisseling tussen (publieke) organisaties en overheden.

Een betrouwbare overheid laat gemeenten niet de kastanjes uit het vuur halen

De burgemeesters van onder andere Utrecht, Amsterdam en Almelo lopen op de troepen vooruit. Zij zien zich genoodzaakt om via juridische trajecten de tekortkomingen in wetgeving te vinden. De VNG ziet hier moedige bestuurders, maar maakt zich ook zorgen om de kwetsbaarheid ervan. Alle 342 gemeenten hebben te maken met een snel digitaliserende samenleving, die bovendien sterk verdeeld is. De capaciteit van gemeenten is beperkt, zeker als het gaat om specifieke ingewikkelde juridische (proef)processen.

We willen als gezamenlijke overheid een antwoord bieden op online aangejaagde ordeverstoringen. Burgemeesters zijn volgens ons niet de eerst aangewezen personen om dit (juridische) terrein te verkennen. Of tenminste: niet wanneer ze alleen staan. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van lokale en landelijke bestuurders om de samenleving veilig te houden, ondersteund door deskundigen, de politie en het OM. Daarin komen alle aspecten van het juridische veld samen: strafrechtelijk, civiel en bestuursrechtelijk. We hebben behoefte aan samenwerking met de rijksoverheid om dit veld te verkennen en om duidelijkheid te krijgen over de (juridische) mogelijkheden en bevoegdheden. Gemeenten willen op die manier bijdragen aan een betrouwbare overheid met duidelijke regelgeving en afdoende handhaving daarvan.

Landelijk moet worden bepaald wat een online aangejaagde ordeverstoring precies is

De 41 burgemeesters hebben een steen in de vijver geworpen. Het fenomeen online aangejaagde ordeverstoring wordt verkend door lokale bestuurders. Nu dient u als wetgever het spreekwoordelijke stokje over te nemen om de onduidelijkheden weg te nemen.

Online aangejaagde ordeverstoringen houden zich niet aan gemeentegrenzen. De gemeente Utrecht heeft een last onder dwangsom opgelegd aan een inwoner van Zeist. De lokale regelgeving in Utrecht (lees: de APV) gaat uit van het grondgebied van de gemeente en dat is een te beperkte reikwijdte voor het handhaven van de openbare orde wanneer digitale uitingsvormen worden meegenomen. De gemeente Almelo is de eerste gemeente in Nederland die een artikel in haar APV heeft opgenomen omtrent de digitale ruimte.

Bij het ontwikkelen van nieuwe wetgeving moet de vrijheid van meningsuiting en het demonstratierecht goed gewaarborgd zijn. Het is überhaupt de vraag of er wel extra regelgeving moet worden opgesteld: extra regelgeving of strafbaarstelling is geen wondermiddel. Burgemeesters zijn vanwege hun bijzondere positie in de samenleving bij uitstek in staat om de rechten van inwoners te beschermen. Burgemeesters staan ook naast hun inwoners in moeilijke tijden. Hun lokale positie boven de partijen versterkt hun onafhankelijke rol.

De verscheidenheid aan online aangejaagde ordeverstoringen is groot – en niet alles is strafbaar. Er kunnen drie soorten content worden onderscheiden: illegale content, onrechtmatige content en ongewenste content. Voor de duidelijkheid: opruiing en het plegen van geweld (ook als het online aangejaagd is) is al strafbaar. Zoals hierboven beschreven vraagt iedere casus een eigen afweging van de burgemeester. Het fenomeen online aangejaagde ordeverstoringen is complex en relatief nieuw.

Duidelijkheid over bevoegdheden, definities en rollen biedt op dit moment de grootste verbetering voor het gezamenlijk aanpakken van online aangejaagde ordeverstoringen en de onrust of het geweld dat daarop volgt.